

References: 1. Ofitsiyni sait Mizhnarodnoho Sudu OON. – Access mode : <http://www.un.org/russian/icj/index.htm>. 2. Mezhdunarodnoe publichnoe pravo : uchebnik / pod red. K. A. Bekiasheva. – 2-e izd. ; pererab. i dop. – M. : TK "Velbi", Prospekt, 2003. – 640 p. 3. Shammasova L. R. Mezhdunaro-pravovoy obychay v sovremennom mezhdunarodnom prave : avtoref. diss. ... kand. yurid. nauk / L. R. Shammasova. – Kazan, 2006. – 28 p. 4. Samkharadze D. G. Istochniki sovremennogo mezhdunarodnogo prava / D. G. Samkharadze // Mezhdunarodnoe publichnoe i chastnoe pravo. – 2006. – No. 5 (32). – P. 11–17.

Інформація про автора

Кононенко Валерій Петрович – канд. юр. наук, прокурор прокуратури Київського району міста Харкова (61002, Україна, м. Харків, вул. Сумська, 76, e-mail: valik52005@ukr.net).

Інформація об авторе

Кононенко Валерій Петрович – канд. юр. наук, прокурор прокуратури Київського району міста Харкова (61002, Україна, г. Харьков, ул. Сумская, 76, e-mail: valik52005@ukr.net).

Information about the author

V. Kononenko – Ph.D. in Law, attorney of prosecutor's office of Kyivskiy District of Kharkiv (76 Sumska St., 61002, Kharkiv, Ukraine, e-mail: valik52005@ukr.net).

Рецензент
канд. юр. наук,
доцент Сергієнко В. В.

Стаття надійшла до ред.
11.12.2012 р.

СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖГАЛУЗЕВИХ ВІДНОСИН В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

УДК 338.242

Томілін О. О.

Досліджено питання сутності механізму регулювання міжгалузевих економічних відносин в агропромисловому комплексі. Розглянуто методологічні підходи до трактування міжгалузевих економічних відносин та міжгалузевих економічних зв'язків. На основі літературних джерел проведено аналіз міжгалузевих економічних відносин і міжгалузевих економічних зв'язків. Крім того, визначено спільні та відмінні ознаки міжгалузевих зв'язків і міжгалузевих відносин у системі агропромислового комплексу. З метою досягнення розподільчих відносин між учасниками вертикально-інтегрованого формування в агропромисловому комплексі запропоноване вдосконалення основних його напрямів.

Ключові слова: міжгалузеві зв'язки, міжгалузеві відносини, агропромисловий комплекс.

СУЩНОСТЬ МЕХАНИЗМА РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖОТРАСЛЕВЫХ ОТНОШЕНИЙ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ

УДК 338.242

Томилиן А. А.

Исследованы вопросы сущности механизма регулирования межотраслевых экономических отношений в агропромышленном комплексе. Рассмотрены методологические подходы к трактовке межотраслевых экономических отношений и межотраслевых связей. На основе литературных источников проведен анализ межотраслевых экономических отношений и межотраслевых связей. Кроме того, определены общие и отличительные признаки межотраслевых связей и межот-

раслевых отношений в системе агропромышленного комплекса. С целью достижения распределительных отношений между участниками вертикально-интегрированного формирования в агропромышленном комплексе предложено совершенствование основных его направлений.

Ключевые слова: межотраслевые связи, межотраслевые отношения, агропромышленный комплекс.

THE ESSENCE OF INTERBRANCH RELATIONS REGULATION MECHANISM IN AGROINDUSTRIAL COMPLEX

UDC 338.242

O. Tomilin

The issues of interbranch economic relations regulation mechanism in agroindustrial complex are examined. The methodological approaches concerning the interpretation of interbranch economic relations and interbranch economic connections are considered. On the basis of literary sources the author carried out the analysis of interbranch economic relations and interbranch economic connections. Besides that general and distinctive features of interbranch connections and interbranch relations are identified in the agroindustrial complex. The improvement of its main directions is suggested to develop the distributive relations between the participants of the vertically integrated formation in agroindustrial complex.

Key words: interbranch relations, interbranch connections, agroindustrial complex.

Актуальність теми дослідження, висвітленої у статті, пов'язана з необхідністю вдосконалення організації регулювання розвитку агропромислового комплексу (АПК) України.

Наукова новизна результатів статті полягає у розгляді сутності та визначенні особливостей міжгалузевих зв'язків і відносин АПК.

Практичне значення результатів обумовлене спрямованістю роботи на вдосконалення механізму інтеграції АПК до системи міжгалузевих відносин з іншими секторами національної економіки.

Розвиток агропромислового комплексу вимагає вдосконалення методології дослідження міжгалузевих відносин: від теоретичної інтерпретації явища необхідно перейти до безпосереднього проектування моделей ефективності міжгалузевих відносин. Проблеми розв'язання системи міжгалузевих зв'язків, як свідчить досвід економічно розвинених країн світу, сприяє підвищенню ефективності функціонування всіх галузей агропромислового комплексу. Процес реформування агропромислового комплексу зумовлює необхідність формування нової системи економічних відносин в агропромисловій сфері. Саме у державному регулюванні аграрного сектору економіки існують істотні проблеми, які пов'язані з відсутністю досвіду використання механізмів регулювання міжгалузевих відносин.

Формування міжгалузевих відносин в аграрному секторі економіки знайшло своє відображення в наукових працях Андрійчука В. Г., Березівського П. С., Валентинова В. Л., Зіновчука В. В., Ільчука М. М., Макаренка П. М., Мацибори В. І., Трегобчука В. М., Саблука П. Т., Яценка В. М. та ін. Проте недостатньо глибоко вивчені проблеми регулювання міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі та шляхи їх подолання.

Розвиток національної економіки за останній час характеризується прогресуючим ускладненням його галу-

зевої структури. На думку автора, ускладнення галузевої структури відбувається у зв'язку з розширенням і зміцненням економічних відносин між різними секторами економіки та диференціації галузей у більш вузькій спеціалізації. Важливу роль у системі регулювання економіки відіграє підтримка цінової рівноваги, рівня цін, оскільки саме розбалансування цінового механізму призводить до негативних руйнівних наслідків.

На думку Діброви А. Д., механізм – це цілісна система, діалектична сукупність взаємопов'язаних, взаємообумовлених принципів, вихідні положення, основні правила впливу державних органів на економіку з урахуванням конкретних умов господарювання з метою забезпечення її ефективного функціонування. Дотримання науково обґрунтованих принципів забезпечує ефективне виконання державою своїх економічних функцій [1, с. 481]. За визначенням Саблука П. Т., економічний механізм – це практичний вираз системи виробничих відносин як сукупності економічних важелів і регуляторів виробництва, а також сполучної ланки між продуктивними силами, виробничими відносинами й політикою держави [2, с. 8]. На думку Мочерного С. В., економічне регулювання – це цілеспрямовані дії різних суб'єктів господарської діяльності, що забезпечують розвиток економіки, використання економічних законів, узгодження інтересів і вирішення економічних суперечностей. Сутність механізму економічного регулювання значною мірою збігається із самим поняттям господарського механізму як системи управління економікою з використанням економічних законів, вирішення суперечностей суспільного способу виробництва, реалізації власності, оптимального розвитку людини, формування її потреб, створення системи стимулів і узгодження економічних інтересів основних класів та соціальних груп [3, с. 220].

Найбільш життєво необхідно галуззю в структурі сільського господарства є аграрний сектор, оскільки саме

Закінчення таблиці

він забезпечує продовольчу незалежність нашої країни. Особливості формування й розвитку агропромислового комплексу обумовлюють особливе положення даної сфери господарювання. Економічна криза останніх років не обійшла стороною і сільське господарство, вона негативно вплинула на становище агропромислового комплексу. Існуючі моделі ринкових економічних відносин в аграрному секторі не забезпечують ефективного формування та розвитку міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі і, як наслідок, призводять до погіршення економічних показників сільськогосподарського виробництва. Унаслідок специфічних умов сільськогосподарського виробництва агропромисловий комплекс має менші прибутки, ніж в інших галузях економіки.

У наукових працях існує багато методологічних підходів до трактування міжгалузевих економічних відносин та міжгалузевих економічних зв'язків. У таблиці наведено наукове розуміння сутності міжгалузевих зв'язків та міжгалузевих відносин. Основоположною характеристикою економічної організації агропромислового комплексу є принципи побудови системи міжгалузевих відносин. Нееквівалентність міжгалузевих відносин – це проблема національного масштабу. На думку автора, за рахунок поглиблення вертикальних відносин між товаровиробниками і несільськогосподарськими суб'єктами можливо практично вирішити проблему нееквівалентності. Деякі автори вважають, що держава має величезні можливості впливу на процеси цінового регулювання і контролю за переміщенням рівнів та структури цін, за дією усього цінового механізму в напрямі досягнення еквівалентності товарно-грошового обміну і цінових паритетів. Нині в усіх високорозвинутих країнах світу ціни в тій чи іншій мірі знаходяться під регулюючим впливом не тільки ринку, але й держави [4, с. 184].

Таблиця

Загальна характеристика міжгалузевих зв'язків та міжгалузевих відносин (розроблено автором на основі праць [3; 5 – 17])

№	Міжгалузеві зв'язки	Міжгалузеві відносини
1	2	3
1	Міжгалузеві зв'язки становлять сукупність взаємовідносин між незалежними господарюючими суб'єктами різних галузей у процесі їх спільної діяльності у виробництві [5, с. 197]	Міжгалузеві відносини мають ґрунтуватися на вільному ціноутворенні в поєднанні з державним регулюванням і посиленням антимоніпольного контролю за цінами на матеріально-технічні ресурси, енергетичні носії та послуги для товаровиробників [6; 7; 8, с. 3–10]
2	Міжгалузеві зв'язки відображають як загальну закономірність розвитку і взаємодії продуктивних сил та виробничих відносин, так і територіальні й галузеві особливості їх прояву [9, с. 25]	Дотримання еквівалентності міжгалузевих відносин між сільським господарством і переробними галузями АПК розширить мережу узгоджувальних комісій по цінах і доходах у сировинних зонах інтегрованих формувань [10, с. 223]
3	Міжгалузеві зв'язки – це техніко-економічні відносини і зв'язки між галузями щодо спеціалізації та кооперації виробництва й обміну діяльністю внаслідок суспільного поділу праці, які втілюються в кооперованих постановках продукції [3, с. 509]	Забезпечення еквівалентності міжгалузевих відносин в АПК потребує розробки організаційно-економічних заходів державного регулювання [11, с. 252]

1	2	3
4	Міжгалузеві зв'язки забезпечують створення сприятливих умов для взаємодії галузей національної економіки в процесі постачання сировини й матеріалів та при збуті готової продукції; для забезпечення зростання ефективності коопераційних зв'язків [12, с. 152]	Можна вирізнити такі типи відносин за властивостями галузей: 1) наявність тісних виробничих, комерційних та інших зв'язків; 2) вирішення актуальних економічних проблем; 3) об'єднання ланок у єдину виробничо-технологічну систему; 4) випуск взаємопов'язаної продукції; 5) виконання певної функції в економічній системі; 6) загальне управління [13, с. 5]
5	Міжгалузеві зв'язки – це економічні взаємовідносини між галузями матеріального виробництва з приводу виробництва й розподілу продукції, що проявляються в потоках матеріальних цінностей та послуг з одних галузей в інші [14]	Міжгалузеві відносини в умовах ринкової економіки повинні враховувати розвиток процесів спеціалізації, концентрації, кооперації та інтеграції агропромислового виробництва [15, с. 125]
6	Міжгалузеві зв'язки – це економічні зв'язки між підприємствами різних галузей економіки [16]	Формування економічно справедливих і обґрунтованих міжгалузевих відносин в агропромисловому виробництві – це визначальна передумова його ефективного розвитку на післяреформеному етапі [17]

Існує чимало дискусій стосовно державної підтримки та втручання в господарську діяльність підприємств агропромислової сфери. В умовах, що виникли в сільському господарстві упродовж багатьох років, іншого шляху подолання сільськогосподарськими товаровиробниками гострого дефіциту фінансових ресурсів в умовах деіндустріалізації виробництва, великих боргів і обмеженого або зовсім відсутнього доступу до довгострокових кредитів просто не було через надмірне відсторонення держави від ефективного регулювання доходів аграрного сектору. Тому надходження капіталу із зовнішніх джерел відіграло і продовжує відігравати здебільшого позитивну роль у розвитку сільського господарства. Інша річ, що така форма капіталізації сільського господарства обов'язково повинна бути економічно врегульованою і контрольованою державою [18, с. 49].

Завданням держави не є безпосереднє втручання в господарську діяльність підприємств, щоб не ліквідувати стимули, імпульси до вискоєфективної та продуктивної роботи. Сучасна державна політика відносно господарства має базуватися на прагненні такого використання інструментів господарської політики, що знаходяться в руках держави, яке б вивільняло нові сили, відкривало нові можливості і закривало неперспективні шляхи [19, с. 232 – 135].

На думку автора, невідкладним завданням фінансово-економічного блоку управління державою повинно бути створення сприятливих соціально-економічних умов на селі й передусім у напрямі розвитку агропромислових формувань. Державне регулювання повинно налагодити такі міжгалузеві відносини між сферами виробництва, заготівлі, зберігання, переробки та торгівлі, які б забезпечували стосунки вертикальної інтеграції партнерів. В основу таких відносин повинна бути покладена взаємна спільність економічних інтересів учасників однієї продукції вертикалі.

Автор вважає, що саме рівень розвитку міжгалузевих відносин формує у сучасних умовах стратегічну

основу сталого економічного зростання сільського господарства країни. Незважаючи на те, що аналіз міжгалузевих економічних відносин завжди був одним із головних завдань економічної науки, актуальність даної

проблеми значно зростає на сучасному етапі розвитку економіки. Спільні та відмінні ознаки міжгалузевих зв'язків і міжгалузевих відносин у системі АПК подані на рисунку.

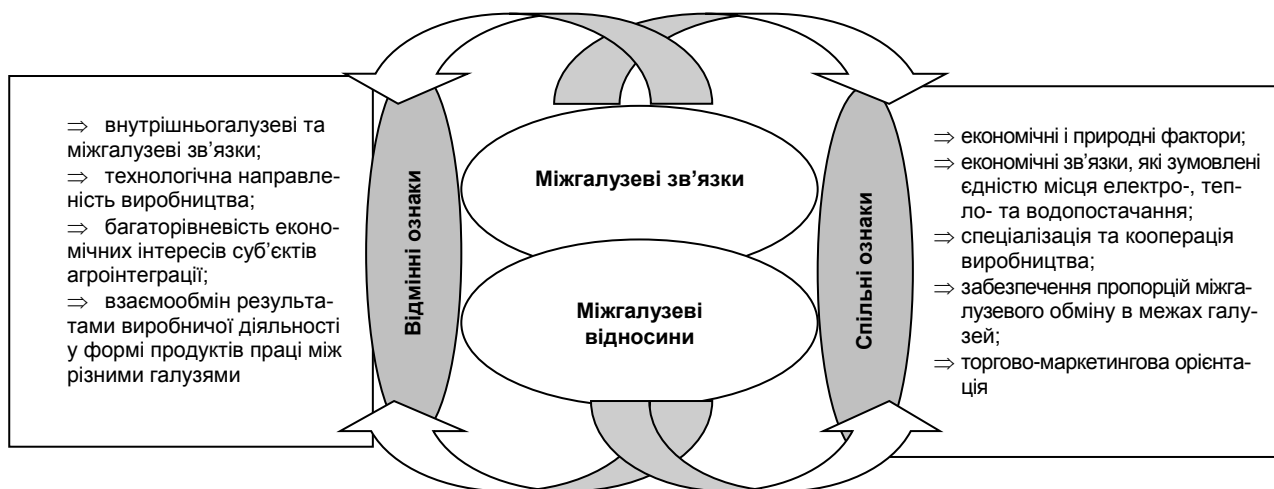


Рис. Спільні та відмінні ознаки міжгалузевих зв'язків та міжгалузевих відносин у системі АПК (розроблено автором)

На думку автора, спільними ознаками міжгалузевих зв'язків та міжгалузевих відносин є:

- економічні і природні фактори;
 - економічні зв'язки, які зумовлені єдністю місця електро-, тепло- та водопостачання;
 - спеціалізація та кооперація виробництва;
 - забезпечення пропорцій міжгалузевого обміну в межах галузей;
 - торгово-маркетингова орієнтація.
- До відмінних ознак можна віднести:
- внутрішньогалузеві та міжгалузеві зв'язки;
 - технологічну направленість виробництва;
 - багаторівневість економічних інтересів суб'єктів агроінтеграції;
 - взаємообмін результатами виробничої діяльності у формі продуктів праці між різними галузями.

На думку деяких авторів, створення певної моделі, яка передбачала б об'єднання зусиль виробників сільськогосподарської продукції, її переробників, продавців і споживачів, має ґрунтуватися на засадах логістичних підходів, що не знайшло широкого розповсюдження у практичній діяльності підприємств різних галузей, у тому числі й аграрної сфери. Логістична система у сільськогосподарському виробництві використовує синергичні зв'язки підприємств, пов'язаних технологіями, транспортуванням, переробкою, реалізацією тощо аграрної продукції і передбачає оптимізацію управління матеріальними потоками. Усі проміжні ланки (від виробника до споживача) поєднуються єдиною метою – забезпечити потреби споживачів з урахуванням їхніх часових, цінових, якісних, кількісних, асортиментних та інших вимог. Коли вимоги споживачів стають пріоритетними для всіх ланок просування продукції, підприємства мають створити умови оптимального управління матеріалопотоками [20, с. 25–30].

Сприяє розвитку інтегрованих відносин в аграрній економіці підвищення ролі самого сільського господарства в розвитку і поглибленні міжгалузевих зв'язків у межах АПК. Вироблена в цій сфері економіки продукція надходить як сировина в ряд галузей промисловості для переробки, причому частка сільськогосподарської продукції, що використовується для промислової переробки, постій-

но зростає і нині перевищує 60 %. Зважаючи на досвід індустриально розвинутих країн, у яких даний показник досягає 90 %, та враховуючи сучасні тенденції прискореного розвитку переробної промисловості, можна передбачити, що в майбутньому роль сільського господарства як постачальника сировини збільшуватиметься [21].

У науковій літературі існує велика кількість теорій і думок щодо моделей пропорційності та збалансування розвитку галузей економіки. Деякі автори виділяють основні три моделі: таблиця Ф. Кене; теорія відродження К. Маркса; міжгалузевий баланс В. Леонтьєва [22, с. 16–18].

Пропорції суспільного виробництва – це кількісне співвідношення, домірність частин, сфер і підрозділів суспільного виробництва [23, с. 1066]. Енгельгарт В. А. визначив три рівні інтеграції частин і цілого: виникнення системи зв'язків між частинами; втрата частинами своїх первісних ідентифікаційних якостей при входженні до складу цілого; поява у новоствореній цілості нових властивостей, обумовлених як властивостями частин, так і виникненням нових систем зв'язків [24].

Як відомо, метою регулювання є стимулювання підприємства. За даними економічної енциклопедії [3, с. 218], регулювання – це спосіб та механізм підпорядкування чогонебудь певній планомірній організації дій та впорядкування.

Система регулювання цін, передусім це стосується оптових фермерських цін, проте іноді і роздрібних, спрямована на таке: досягнення стабілізації цін та їхніх коливань у порівняно вузькому "коридорі"; підтримання фермерських цін на рівні, що дає змогу товаровиробникам вести розширене відтворення; регулювання обсягів і структури виробництва [25, с. 358]. Більшість результатів наукових досліджень збігаються в тому, що забезпечення еквівалентних міжгалузевих обмінних процесів має ґрунтуватися на вільному ціноутворенні, але з обов'язковим державним регулюванням. Крім того, необхідний контроль за цінами на енергетичні носії, матеріально-технічні ресурси, послуги для товаровиробників з боку Антимонопольного комітету України, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сферах державних закупівель. Для аграрного сектору економіки принципове значення має меха-

нізм міжгалузевих відносин, який тісно пов'язаний з економічним механізмом.

Регулювання нееквівалентності міжгалузевих відносин шляхом ініціативної конструктивізації відносин між несільськогосподарськими суб'єктами та безпосередньо із сільськогосподарськими товаровиробниками слід вважати цілком природним процесом.

Розвиваючи зміст поняття "агропромислова інтеграція" в широкому сенсі, дослідники мають на увазі розвиток виробничих і економічних зв'язків між галузями та підприємствами агропромислового комплексу, які пов'язані між собою, технологічно й об'єктивно орієнтовані на поєднання їх матеріальних інтересів у процесі виробництва і реалізації кінцевої продукції із сільськогосподарської сировини. Посилення таких зв'язків в останні роки є закономірним явищем. У процесі поглиблення суспільного поділу праці сільське господарство самостійно вже не може забезпечувати умови власного відтворення. Це зумовлено тим, що розвиток даної галузі все більшою мірою залежить від промисловості, яка постачає селу необхідні засоби виробництва. Їх питома вага в структурі спожитих матеріальних ресурсів знаходиться в межах 35 – 38 % [26, с. 3 – 5]. Економічний аналіз функціонування АПК показує, що Україна відноситься до країн з найнижчим рівнем державної підтримки умов відтворення у сільському господарстві з розрахунку на 1 га ріллі. Як наслідок, господарства переходять на моновиробництво окупної, як правило, експортоорієнтованої продукції, руйнуються сівозміни та деградують ґрунти. Значна частина працездатного населення витісняється із сільськогосподарських підприємств в особисті селянські господарства. Посилюються безробіття та міграційні процеси. За межею бідності перебуває 17,1 % сільських домогосподарств, частка селян з доходами нижче прожиткового мінімуму складає 42,7 %. Рівень оплати праці у сільському господарстві на 40 % нижчий середнього по економіці. У 14 тис. сільських населених пунктах (49 %) відсутні будь-які виробничо-управлінські підрозділи. Інвестиції на розвиток соціальної сфери села становлять лише 7,6 млрд грн/рік, що набагато нижче потреби в них [27]. Саблук П. Т. виділяє такі переваги агропромислової інтеграції: забезпечується єдиний процес виробництва, закупівлі, зберігання й переробки продукції; створюються більш сприятливі умови для широкого впровадження досягнень науково-технічного прогресу; досягається скорочення управлінського апарату; створюються умови для поєднання інтересів усіх учасників АПК; виникає можливість організації виробництва на основі ефективної економії усіх ресурсів; забезпечується оптимальне поєднання територіального та галузевого управління [28].

На думку деяких науковців, з метою досягнення розподільчих відносин між учасниками вертикально-інтегрованого формування в АПК пропонується вдосконалення основних його напрямів: уніфікація управлінської звітності учасників об'єднання, розвиток механізму внутрішнього обліку і звітності; вдосконалення договірної системи, розробка кодексу корпоративної поведінки; розвиток системи фінансово-економічного планування; впорядкування системи внутрішньогрупових взаєморозрахунків, формування і розподіл прибутку, централізованих фондів; упровадження ефективної системи оплати праці працівників від госпрозрахункового доходу, прогресивної системи; перерозподіл функціональних областей і повноважень з управління внутрішньогруповими потоками (фінансовими, матеріальними та інформаційними); оптимізація відповідальності; оптимізація дивідендної політики об'єднання, системи податкового фінансування; розробка претензійного механізму, якщо перевищують системи економічних санкцій; упровадження і розвиток механізмів внутрішнього

госпрозрахунку; оптимізація рівня централізації управління змінно-розподільчими відносинами; розвиток механізмів майнової взаємозалежності учасників об'єднання (структури власності). Урахування всіх запропонованих напрямів паритетного механізму розподільчих відносин дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємств агропромислового виробництва [29, с. 221–222]. Деякі автори вважають, що справедливий розподіл прибутків між учасниками продуктової вертикалі відповідно до їх внеску у створення нової вартості можна реалізувати лише у вертикально інтегрованих структурах, коли їх учасники поєднані між собою єдиною власністю [30, с. 184–185]. Вертикальна інтеграція має місце тоді, коли товаровиробники єдиного технологічного ланцюга об'єднуються через різні механізми під єдиною власністю, тоді як вертикальна координація виникає за умов, коли відносини між такими товаровиробниками регулюються лише контрактами [16, с. 42].

На думку автора, можна виділити три основні інструментарії регулятивного впливу міжгалузевих відносин у галузі аграрного сектору національної економіки:

- регулювання цін і доходів з боку держави;
- підтримка сільськогосподарського товаровиробника;
- удосконалення механізму вертикальної координації.

Таким чином, сутність механізму регулювання міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі полягає в застосуванні інтеграції у формі вертикальної координації. Автор вважає, що невідпрацьованість механізму регулювання міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі призводить до зниження ефективності галузі та значного спаду аграрного виробництва. Питання державного регулювання економіки повинні бути направлені на покращення міжгалузевих економічних відносин в економіці. Крім того, необхідно невідкладно провести економічну реформу в системі заготівлі та реалізації аграрної продукції. Еволюційне подолання проблеми нееквівалентності можливе при умові істотного вдосконалення інституційних механізмів вертикальних відносин.

Перспективою подальших наукових досліджень є вдосконалення механізму інтеграції агропромислового комплексу до системи міжгалузевих відносин з іншими секторами національної економіки.

Література: 1. Современная рыночная экономика. Государственное регулирование экономических процессов // Энциклопедический словарь. – М., 2004. – С. 481. 2. Саблук П. Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3–10. 3. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Т. 1 / [Мочерний С. В., Ларіна Я., Устенко О. А. та ін.]; за ред. С. В. Мочерного. – Львів : Світ, 2005. – 616 с. 4. Лукинов И. И. Эволюция экономических систем / И. И. Лукинов. – М. : ЗАО "Изд. "Экономика", 2002. – 567 с. 5. Старшинська Л. В. Розвиток інтеграційних відносин у продовольчому комплексі [Електронний ресурс] / Л. В. Старшинська, В. Г. Цишевський // Економіка. – 2010. – № 36. – С. 197–200. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npnuhkt/2010_36/NP-36-41.pdf. 6. Саблук П. Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє : у 3-х т. Т. 2: Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення / П. Т. Саблук. – К. : ІАЕ, 2001. – 484 с. 7. Ситник В. П. Трансформація АПК в ринкові умови / В. П. Ситник. – К. : ІАЕ, 2002. – 518 с. 8. Шпичак О. М. Теоретичні основи еквівалентного обміну в АПК / О. М. Шпичак // Економіка АПК. – 2000. – № 9. – С. 3–10. 9. Гайдуцкий П. И. Межотраслевые связи в агропромышленном комплексе / П. И. Гайдуцкий. – К. : Вища школа, 1988. – С. 29. 10. Гудак В. В.

Механізм ціноутворення в аграрному секторі як чинник забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств / В. В. Гудак // Інноваційна економіка : Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 7(26). – С. 223. 11. Гагалюк Т. В. Роль вертикальної координації у збалансуванні міжгалузевих відносин в АПК / Т. В. Гагалюк, В. Л. Валентинов // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9 (99). – С. 250–259. 12. Горошкова Л. А. Аналіз структури формування економічної безпеки металургійної галузі України / Л. А. Горошкова // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. – 2012. – Вип. 18/1. – С. 146–160. 13. Милько І. П. Теоретичні основи формування міжгалузевих зв'язків у рекреаційному комплексі : зб. наук. праць [Електронний ресурс] / І. П. Милько // Економічні науки. Серія "Економічна теорія та економічна історія. – 2009. – Вип. 6 (23). – Ч. 2. – С. 1–9. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_etei/2009_6_2/8.pdf. 14. Зведені показники [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/zip_u.html. 15. Бойко Б. В. Теоретичні основи формування міжгалузевих відносин в АПК / Б. В. Бойко // Наука й економіка. – 2009. – Т. 2. – № 3 (15). – С. 125–128. 16. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-495.html>. 17. Щеглова А. М. Проблеми забезпечення еквівалентності економічних відносин аграрних підприємств [Електронний ресурс] / А. М. Щеглова // Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. – 2009. – № 6. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvlnau/Ekon/2009_6/articles/A.M.Shcheglova.pdf. 18. Андрійчук В. Г. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2006. – № 1. – С. 40–54. 19. Эрхард Л. Благополучие для всех / Л. Эрхард. – М. : Начала-Пресс, 1991. – 335 с. 20. Хорунжий М. Й. Аграрнопромислові формування як засіб продовольчої безпеки України / М. Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 25–30. 21. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с. 22. Валентинов В. Л. Регулювання міжгалузевих відносин в системі аграрної політики / Валентинов В. Л. – К. 2003. – 332 с. 23. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1984. – 1 600 с. 24. Энгельгардт В. А. Интегрализм – путь от простого к сложному в познании явлений жизни / В. А. Энгельгардт // Вопросы философии. – 1970. – № 11. – С. 103–115. 25. Державне регулювання економіки : підручник / [І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка та ін. ; за ред. І. Р. Михасюка] ; Львівський національний університет ім. І. Франка. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Атіка, Ельга-Н, 2000. – 592 с. 26. Малік М. Й. Кооперація в сільському господарстві України: стан і перспективи / М. Й. Малік // Економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 3–7. 27. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 28. Саблук П. Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П. Т. Саблук, М. Й. Малік, В. Л. Валентинов. – К. : ІАЕ, 2002. – 294 с. 29. Нестеренко С. А. Забезпечення еквівалентності інтегрованих формувань розподільчих відносин як механізм підвищення їх конкурентоспроможності / С. А. Нестеренко // 36. наук. праць Таврійського держ. агротехнолог. ун-ту. – 2011. – № 2 (14). – С. 209–222. 30. Панасюк Б. Я. Проблеми в АПК: причини і можливості вирішення : Матеріали дев'ятих річних зборів Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників "Фінансові проблеми формування і розвитку аграрного ринку" (Київ, 26–27 квітня 2007 р.) / Б. Я. Панасюк ; Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки". – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2007. – С. 177–185.

References: 1. Sovremennaya rynchnaya ekonomika. Gosudarstvennoe regulirovanie ekonomicheskikh protsessov // Entsiklopedicheskiy slovar. – M., 2004. – P. 481. 2. Sabluk P. T. Ekonomichnyi mekhanizm APK u rynkoviy systemi hospodariuvannya / P. T. Sabluk

// Ekonomika APK. – 2007. – No. 2. – Pp. 3–10. 3. Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk : u 2-kh t. Vol. 1 / [Mochernyi S. V., Larina Ya., Ustenko O. A. ta in.] ; za red. S. V. Mochernoho. – Lviv : Svit, 2005. – 616 p. 4. Lukinov I. I. Evolyutsiya ekonomicheskikh sistem / I. I. Lukinov. – M. : ZAO Izd."Ekonomika", 2002. – 567 p. 5. Starshynska L. V. Rozvytok intehratsiinykh vidnosyn u prodovolchomu kompleksi [Electronic resource] / L. V. Starshynska, V. H. Tsyshevskiy // Ekonomika. – 2010. – No. 36. – Pp. 197–200. – Access mode : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Npnuhkt/2010_36/NP-36-41.pdf. 6. Sabluk P. T. Ahrarna ekonomika i polityka v Ukraini: pidsumky mynuloho ta pohliad u maibutnie : u 3-kh t. Vol. 2: Ahrarna ekonomika v umovakh demokratychnoho derzhavotvorennya / P. T. Sabluk. – K. : IAE, 2001. – 484 p. 7. Sytnyk V. P. Transformatsiia APK v rynkovi umovy / V. P. Sytnyk. – K. : IAE, 2002. – 518 p. 8. Shpychak O. M. Teoretychni osnovy ekvivalentnoho obminu v APK / O. M. Shpychak // Ekonomika APK. – 2000. – No. 9. – Pp. 3–10. 9. Gaydutskiy P. I. Mezhotraslevye svyazi v agropromyshlennom komplekse / P. I. Gaydutskiy. – K. : Vyshcha shkola, 1988. – P. 29. 10. Hudak V. V. Mekhanizm tsinoutvorennya v ahrarnomu sektori yak chynnyk zabezpechennia dokhidnosti silskohospodarskykh pidpriemstv / V. V. Hudak // Innovatsiyna ekonomika : vseukrainskyi naukovo-vyrobnychiy zhurnal. – 2011. – No. 7(26) – P. 223. 11. Hahaliuk T. V. Rol vertykalnoi koordynatsii u zbalansuvanni mizhhaluzevykh vidnosyn v APK / T. V. Hahaliuk, V. L. Valentynov // Aktualni problemy ekonomiky. – 2009. – No. 9 (99). – Pp. 250–259. 12. Horoshkova L. A. Analiz struktury ekonomichnoi bezpeky metalurhiinoi haluzi Ukrainy / L. A. Horoshkova // Ekonomichnyi visnyk Pereiaslav-Khmelnitskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. H. Skovorody. – 2012. – Vol. 18/1. – Pp. 146–160. 13. Mylko I. P. Teoretychni osnovy formuvannya mizhhaluzevykh zviazkiv u rekreatsiinomu kompleksi : zb. nauk. prats [Electronic resource] / I. P. Mylko // Ekonomichni nauky. Seriya "Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoria. – 2009. – Vol. 6 (23). – Ch. 2. – Pp. 1–9. – Access mode : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_etei/2009_6_2/8.pdf. 14. Zvedeni pokaznyky [Electronic resource]. – Access mode : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/zip_u.html. 15. Boiko B. V. Teoretychni osnovy formuvannya mizhhaluzevykh vidnosyn v APK / B. V. Boiko // Nauka i ekonomika. – 2009. – Vol. 2. – No. 3 (15). – Pp. 125–128. 16. Ekonomichna entsyklopediia [Electronic resource]. – Access mode : <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-495.html>. 17. Shcheglova A. M. Problemy zabezpechennia ekvivalentnosti ekonomichnykh vidnosyn ahrarnykh pidpriemstv [Electronic resource] / A. M. Shcheglova // Naukovyi visnyk Luhanskoho natsionalnogo ahrarnoho universytetu. – 2009. – No. 6. – Access mode : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvlnau/Ekon/2009_6/articles/A.M.Shcheglova.pdf. 18. Andriichuk V. H. Kapitalizatsiia silskoho hospodarstva: identyfikatsiia i motyvy zdiisnennia / V. H. Andriichuk // Ekonomika APK. – 2006. – No. 1. – Pp. 40–54. 19. Erkhart L. Blagosostoyanie dlya vseh / L. Erkhart. – M. : Nachala-Press, 1991. – 335 p. 20. Khorunzhyi M. I. Ahropromyslovi formuvannya yak zasib prodovolchoi bezpeky Ukrainy / M. I. Khorunzhyi // Ekonomika APK. – 2008. – No. 10. – Pp. 25–30. 21. Andriichuk V. H. Ekonomika ahrarnykh pidpriemstv : pidruchnyk / V. H. Andriichuk. – 2-he vyd., dop. i pererob. – K. : KNEU, 2002. – 624 p. 22. Valentynov V. L. Rehuliuuvannya mizhhaluzevykh vidnosyn v systemi ahrarnoi polityky / Valentynov V. L. – K., 2003. – 332 p. 23. Sovetskiy entsiklopedicheskiy slovar / gl. red. A. M. Prokhorov. – 3-e izd. – M. : Sov. entsiklopediya, 1984. – 1 600 p. 24. Engelgardt V. A. Integratizm – put ot prostogo k slozhnomu v poznanii yavleniy zhizni / V. A. Engelgardt // Voprosy filosofii. – 1970. – No 11. – Pp. 103–115. 25. Derzhavne rehuliuuvannya ekonomiky : pidruchnyk / [I. Mykhasiuk, A. Melnyk, M. Krupka ta in. ; za red. I. R. Mykhasiuka] ; Lvivskiy natsionalnyi universytet im. I. Franka. – 2-he vyd., vyp. i dop. – K. : Atika, Elha-N, 2000. – 592 p. 26. Malik M. I. Kooperatsiia v silskomu hospodarstvi Ukrainy: stan i perspektivy / M. I. Malik // Ekonomika APK. – 2005. – No. 12. – Pp. 3–7. 27. Sait Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy. –

Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 28. Sabluk P. T. Formuvannia mizhhaluzevykh vidnosyn: problemy teorii ta metodolohii / P. T. Sabluk, M. Y. Malik, V. L. Valentynov. – K. : IAE, 2002. – 294 p. 29. Nesterenko S. A. Zabezpechennia ekvivalentnosti intehrovanykh formuvan rozpodilchykh vidnosyn yak mekhanizm pidvyshchennia yikh konkurentospromozhnosti / S. A. Nesterenko // Zb. nauk. prats Tavriiskoho derzh. ahrotekhnoloh. un-tu. – 2011. – No. 2 (14). – Pp. 209–222. 30. Panasiuk B. Ya. Problemy v APK: prychny i mozhlyvosti vyrishennia : Materialy deviatykh richnykh zboriv Vseukr. konhresu vchenykh ekonomistiv-ahrarykiv "Finansovi problemy formuvannia i rozvytku ahrarynoho rynku", (Kyiv, 26 – 27 kvitnia 2007 r.) / B. Ya. Panasiuk; Natsionalnyi naukovyi tsentr "Instytut ahrarynoi ekonomiky". – K. : NNTs "Instytut ahrarynoi ekonomiky", 2007. – Pp. 177–185.

Інформація про автора

Томілін Олексій Олександрович – канд. с.-г. наук, доцент кафедри економіки та менеджменту, директор Полтавської філії ПВНЗ "Європейський університет" (36021, Україна, м. Полтава, вул. Алмазна, 2а, e-mail: postmaster@poltava.e-u.in.ua).

Інформація об авторе

Томілін Алексей Александрович – канд. с.-х. наук, доцент кафедри економіки и менеджмента, директор Полтавского филиала ЧВУЗ "Европейский университет" (36021, Украина, г. Полтава, ул. Алмазная, 2а, e-mail: postmaster@poltava.e-u.in.ua).

Information about the author

O. Tomilin – Ph.D. in Agriculture, Associate Professor of Economics and Management Department, Director of Poltava branch of PHEI "European University" (2a Almazna St., 36021, Poltava, Ukraine, e-mail: postmaster@poltava.e-u.in.ua).

Рецензент
докт. екон. наук,
доцент Попов О. Є.

Стаття надійшла до ред.
29.01.2013 р.

ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХУВАЛЬНИКІВ – ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – У КОНТЕКСТІ НОВАЦІЙ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

УДК 336:368

Шірінян Л. В.

Розглянуто зв'язки між страховими преміями, страховими відшкодуваннями та оподаткуванням страхувальників – юридичних осіб – у контексті новацій Податкового кодексу України. Обґрунтовано як позитивні, так і негативні ефекти страхування та пов'язаного з ним оподаткування. Запропоновано включати до складу витрат платника податку – юридичної особи – витрати на страхування ризиків, пов'язаних зі страховим захистом працівників з низьким рівнем доходу, для яких підприємство – юридична особа – є основним місцем роботи. Показано, що оподаткування страховиків за ставкою 3 % з обороту призводить до нерівності учасників страхового ринку щодо сплати податків. Розглянуто проблеми мінімізації податкових зобов'язань підприємств через страхові компанії.

Ключові слова: страхувальники, платники податків, Податковий кодекс, добровільне страхування, юридичні особи, база оподаткування, прибуток, дохід, витрати, бюджет, співробітники з низьким рівнем доходів, мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, мінімізація податків підприємств.

НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ СТРАХОВАТЕЛЕЙ – ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ – В КОНТЕКСТЕ НОВАЦИЙ НАЛОГОВОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ

УДК 336:368

Шірінян Л. В.

Рассмотрены связи между страховыми премиями, страховыми возмещениями и налогообложением страхователей – юридических лиц – в контексте новацій Налогового кодекса Украины. Обоснованы как положительные, так и отрицательные